

לילדי הגן

מי ראה את אילת?

כתבה: רינת הופר.
זמורה ביתן, 2009,
ע', מנוקד. 31

סיפור משחק מחורז לפעוטות, המתאר את משחק המחבואים שמשחקת אילת (ששימשה כגיבורת הספר "אילת מטילת") עם אמה, לאורך כל היום. איורי הספר ממלאים תפקיד משמעותי בהתפתחות העלילה, כפי שאופייני ל"ספרי תמונות". אילת נראית באיור הפותח את הספר כשהיא מתחבאת מאחורי הכורסה. אמא מחפשת אותה במקומות שונים ומוצאת במקומה את צעצועיה. הילדים מוזמנים לזהות את דמותה של אילת המסתתרת בכל עמוד. הספר כתוב בהומור בשילוב נונסנס ובקצב קליל המזמין לקרוא בו בקול שוב ושוב.

יצאנו לספארי.

כתבה: לורי קרבט.
איורים: ג'וליה קירנס.
תרגום: רמונה די-גור.
כורת, 2008,
ע', מנוקד. 29

הקוראים הצעירים מוזמנים ללמוד באמצעות הספר לספור מאחת עד עשר, תוך כדי ביקור בשמורת הספארי באפריקה עם חבורת ילדים טנזנים, היוצאים לטייל וסופרים את בעלי החיים שהם רואים. הספר מפגיש את קוראיו עם ילדי שבט המסאי המוצגים בשמותיהם האותנטיים, עם נופי הטבע המקומי, עם הצבעים והאווירה. בסיום הספר מובא חומר מידעי על בעלי החיים של טנזניה, על שבט המסאי, על המדינה וכן שמות ומספרים בשפה הסוהילית. כך מעשיר הספר ומרחיב את עולמם של ילדים צעירים ויוצר סקרנות כלפי מקומות ותרבויות בלתי מוכרים. הטקסט כתוב במשפטים קצרים ובחריזה קצבית.

אולי כשתגדל.

כתבה: עדנה קרמר.
איורים: הלה חבקין.
ספרית פועלים, 2008,
ע', מנוקד. 29

טל רוצה לגדל בעל חיים. הוא מביא כלבלב ואבא לא מסכים לגדלו בבית. הוא מחליף אותו בחתלתול ואבא שוב מצביע על הבעיות שבהחזקתו בבית. כשטל מקבל מחבר עכבר לבן, הוא מחליט לשמור על כך בסוד. התחמקויותיו ממי שראו את זנבו המבצבץ של העכבר משעשעות, אבל למרות ניסיונותיו העכבר מתגלה ואבא רודף אחריו. לאחר שטל מספר לו את האמת, אבא מסכים שהעכבר יגור בחדרו של טל ומביא לו כלוב

מתאים. הסיפור כתוב במשפטים מחורזים ומתייחס לרצונם של ילדים רבים לטפל בחיית מחמד. הוא מתמקד בניסיונותיו של טל להשיג את מבוקשו ובהצלחתו.

סיפור שעוסק בקשיי הפרידה של פעוטות מהוריהם ובחשש מהתנסויות חדשות הדורשות עצמאות והתרחקות. גורת הקנגורו מתקשה להיפרד מאמה ולצאת מהכיס החמים והמוגן, בו מסופקים לה כל צרכיה. אמה מנסה לעודד אותה ומספרת לה על בעלי החיים השונים ועל מעשיהם: הפרפרים המעופפים בין הפרחים, הפילים המשחקים במים, הקופים שמתנדנדים בין העצים והג'ירפות הרצות במרחב הפתוח. הקנגורה הקטנה מתחפרת עוד יותר למשמע סיפורי האם, עד שמתקרב אליה קנגורו קופצני ומזמין אותה להצטרף אליו. הקנגורה הנלהבת נענית להצעה: "ופתאום היא פשוט קפצה ככה מתוך הכיס של אמא... אל העולם הגדול. להפתעתה, זה כאילו קרה מעצמו". הסיפור מעורר ההזדהות והחיוך מלווה באיורים גדולים ומאירי עיניים, נותן לגיטימציה לחששות של הקטנים ומזכיר, כי המעבר משלב התפתחותי אחד למשנהו דורש הגעה לבשלות, ושקצב ההתפתחות והמעבר משלב לשלב הוא אינדיבידואלי.

סיפור של יחסי שכנות טובים והדדיים: בבניין ירושלמי אחד גר איש נחמד ושמו גילי ומעליו מתגוררת משפחה פעלתנית. כל יום בשעת צהרים יורד הילד חיים לבקר את גילי ומבלה בביתו, בזמן שגילי ממשיך לכתוב בכתוב במחשב שלו. אחרי זמן נשלחת אחותו לבדוק האם אינו מפריע לשכן לעבוד ואף היא נשארת לבלות בביתו. בהמשך מגיעה האחות הגדולה לבדוק את המצב ובעקבותיה מגיע גם האב וכולם נשארים בבית השכן. לבסוף מגיעה האם להזמין את בני משפחתה לאכול ואיתם מוזמן בשמחה גם השכן הנדיב... הסיפור ההומוריסטי כתוב בקצב עליוז, מחורז חלקית. האיורים בעלי האופי הקריקטוריסטי של מישל קישקה תורמים לאווירה המחויכת של הסיפור ולהנאת הקוראים.

ספר הכנה להולדת אח קטן, המלווה באיורים צבעוניים ועליונים.

קנגורה.

כתב: גידי ון גנטן.
תרגום: תומר קרמן.
כנרת, 2008,
24 ע', מנוקד.

כשחיים בא לבקר.

כתבה: דבורה בושרי.
איורים: מישל קישקה.
ספרית פועלים, 2008,
19 ע', מנוקד.

משהו מיוחד.

כתבה: ג'אן פירנלי.

תרגום: אפרים סידון.
אגס, 2008,
ע' 29, מנוקד.

הילדה המספרת מתארת את המראה המשתנה של אמה שהשמינה. לשאלתה "מה יש לך שם"? מזמינה אותה האם להביט, להאזין ולחוש את הדבר המיוחד שנמצא בפנים. הילדה מדמיינת חיות גדולות שונות שיתכן ומסתתרות בבטן הגדולה וחוששת שבעלי החיים שיצאו מהבטן ייקחו את הצעצועים שלה ויזיקו להם. הדאגות מפני איבוד תשומת לב ההורים והצורך לחלק את רכושה עם האח החדש לובשות צורה דמיונית ומשעשעת. הדמיונות מעוררי הדאגה מסתיימים כשבוקר אחד מוצאת הילדה לצדה את סבתא, ובהמשך מבקרת בבית החולים ומתוודעת לאחיה החדש. הסיפור מסתיים באופטימיות יתירה כשהאחות הגדולה מחזיקה בידיה את התינוק.

הגן הירוק.

כתבה: סיגל מגן.
איורים: ערי ט. הופמן.
לדור. 2005,
ע' 22, מנוקד.

במרכז הספר השמירה על איכות הסביבה באמצעות מיחזור והפרדת חומרי פסולת והקניית המושג "ירוק". כאשר הילדה שומעת על גן ירוק, היא מדמיינת לעצמה גן לילדים ירוקים. אבל ילד שלומד בגן הזה מסביר לה, שזהו גן שעוסק באיכות הסביבה וממחזר חומרים. הילד מסב את תשומת לבו לחומרים השונים ולאפשרויות השימוש החוזר בהם. הסיפור המידעי נוצר בשיתוף ספריית שוהם, ילדי הגן הירוק והמועצה לישראל יפה.

למה נפתלי

קוראים נפתלי.

כתבה וציירה: אלונה פרנקל.
מודן, 2009,
ע' 36, מנוקד.

סיפור על השואה והזיכרון המיועד לילדים צעירים. הסיפור סובב סביב הילד נפתלי – גיבור ספריה הקודמים של פרנקל ומספק הסבר לגבי מקור שמו. הסיפור נפתח בהצגת הילד נפתלי ואמו ע"י האם המספרת, המספקת לסיפור מסגרת בטוחה, אוהבת ומגוננת. בהמשך היא מספרת על הזמן בו הייתה היא ילדה קטנה. היא מתארת בתמציתיות את "הזמנים הרעים", כאשר בארץ הרחוקה הייתה מלחמה ואנשים רעים ניסו להשתלט על העולם. הם הכריזו שבני האדם אינם שווים ושלחלקם לא מגיע לחיות. הוריה חיפשו מקום מחבוא עבורה ועבורם, בו הסתתרו עד לסיום המלחמה ולניצחון הטובים על הרעים. לאחר המלחמה הם חיפשו את קרובי המשפחה האחרים, אך התברר שהם נהרגו. מה שנותר הם התצלומים, השמורים באלבום, ובהם גם תמונתו של סבא נפתלי. האם

מתבוננת עם בנה בתמונות שבאלבום ומראה לו שבני האדם שאינם, ממשיכים לחיות בזיכרונות של קרוביהם. הסיפור מסתיים בהבטחה המרגיעה, שבני האדם הטובים בכל העולם שומרים שלעולם לא ישלטו עוד בעולם האנשים הרעים. הספר ממלא חלל שהיה במדף ספרי השואה המיועדים לגיל הצעיר, ומספק הסבר לצפירה הנשמעת ביום הזיכרון לשואה, ומעוררת שאלות וחרדות אצל ילדים קטנים.

לכיתות א'-ב'

הסיחה הנסיכה.

כתבה: מיריק שניר.

איורים: עפרה עמית.

כנרת, 2008,

45 ע', מנוקד.

מיריק שניר מספרת סיפור מימי ילדותה, על סיחה קטנה בשם נסיכה, שנשארה לבד באורווה, כשאמה הסוסה יצאה לטיול עם ילדי הכפר. הילדה הקטנה שהכירה את הסיחה מיום לידתה ואף העניקה לה את שמה, דאגה לה, שמא תבכה ותהיה רעבה. במהלך הטיול הילדה בוכה ואומרת שהיא מתגעגעת לאמה. המטיילים מרכיבים אותה על הסוסה ויחד הן שבות, הילדה לאמה והסוסה לבתה. זהו ספור מחורז ועדין היוצר הקבלה בין אהבת האם האנושית לאהבת האם-הסוסה, ובין ההזדקקות של הבת-הילדה והבת-הסיחה לאמהותיהן, וכל זאת בלשון מתנגנת ובחריזה מדויקת, הערבים לאוזן וללב.

חברות.

שם המחברת: זיבילה

ריקדוף, תרגום: יונתן

ניראד.

כנרת, 2008,

24 ע', מנוקד.

סיפור על חברות, נאמנות וקנאה, המתאר סיטואציה מוכרת, שבה ילדה חדשה בכיתה מפרידה בין זוג חברות ומעדיפה אחת מהן. הילדה הדחוייה מרגישה בודדה ואומללה. היא מסרבת להצעתו של ילד אחר לשחק עמו ושוקעת במחשבות ובדמיונות, איך תגרום לחברתה לשים לב אליה שוב. רוזה מחליטה לחכות בסבלנות עד שלינדה תחזור אליה ביוזמתה ותפצה אותה. למחרת בבוקר, כשלינדה פונה אליה כאילו דבר לא אירע, ושואלת אם היא רוצה לשחק, היא מהססת לרגע ואז נענית בשמחה ובהקלה. הסיפור מלווה את רוזה ביום הקשה שלה ונותן לגיטימציה לרגשות ולמחשבות שלה, תוך הצעת הפתרון הנכון בצירוף הבטחה מנחמת שהדברים יסתדרו בצורה טובה, שכן חברות טובות נשארות חברות. הסיפור מעורר הזדהות עבור בני כל הגילאים ומשתמש בהומור כדי לרכך את הסיטואציה הטעונה.

השיר של לולה.

כתבה: אורית ברגמן.

מודן, 2008,

27 ע', מנוקד.

סיפור מקורי ועכשווי העוסק בנושא 'קבלת השונה': החיות ביער נרתעות מלולה הצבועה. כשהיא הולכת לנהר לשטוף את פניה הן קוראות: "הצבועה באה! המפחידה מגיעה!" לולה מנסה ליצור איתן קשר, אך נשארת בודדה. היא מחברת שיר שמתאר את הרצון להיות שונה ממה שהנך. החולד ששומע את השיר מתרגש ומחמיא לה. יחד הם חושבים על דעיון שיאפשר לחיות לשמוע את לולה שרה, ויגרום להן לשנות את יחסן אליה. השניים מקליטים את השיר בבית החולד ושולחים אותו לתחרות כישרונות. לולה זוכה בתחרות וכשהשיר נשמע ברדיו, הוא מרגש את מאזיניו ומושך את כל החיות לצאת ממקומות המחבוא ולבוא למחוא כפיים ללולה. כמו בסיפורים רבים בנושא זה, המסר קורא לא ללכת שולל אחר המראה החיצוני, ולהכיר את האדם על כישרונותיו ותכונותיו הפנימיות. מסר מובלע קשור בכוחה של האמנות לגעת באנשים ולאפשר ביטוי עצמי.

מעשה באפס.

כתב: יוסי גולדארד.

איריים: כרמית גלעד-פולארד.

הקיבוץ המאוחד, 2008,

36 ע', מנוקד.

המספר אפס משתעמם מהישיבה באפס מעשה, ויוצא לחפש חבר למשחק. כל הספרות דוחות אותו בהתנשאות בטענה שהוא חסר ערך. לאחר שאפס נעלב ומתכנס בתוך עצמו, נעמד לידו המספר 1 ומנצל את הצירוף שנוצר משניהם יחד כדי לשפר את ערכו ומעמדו ביחס לשאר המספרים החד-ספרתיים. שאר המספרים רואים ובאים לבקש את חברותו של אפס, כדי ליצור גם הם מספרים דו-ספרתיים. זו ההזדמנות של אפס להשיב להם כגמולם על העלבונות שהטיחו בו קודם לכן. המספר תשע מרגיע את המספרים המתקוטטים, נוזף בהם ומציע הסדר, ישחקו עם אפס לפי תור. בסיום הספר מתוארים המשחקים שהספרות השונות שיחקו עם אפס, תוך אזכור משחקי ילדות מוכרים, כגון: זוג או פרט, אחת-שתיים-שלוש דג מלוח, רביעיות, חמש אבנים ועוד. הסיפור המקורי מעשיר את היכרותם של ילדים צעירים עם המושגים החשבוניים הראשוניים, מעורר לחשיבה חשבונית ולהבנת אופן יצירתם של מספרים. בנוסף, הספר בעל מימד רגשי-חברתי המתייחס ליחסים בין ילדים, למאבקי כוח, למריבות ואלימות, לשיתוף פעולה ולדרכי פיוס והשלמה. הסיפור מהנה בזכות ההומור

המשולב בו, משחקי המילים ואופן ההאנשה של המספרים.
מתאים במיוחד לכיתות א'-ב'.

אירוע בלתי צפוי מתרחש בספרייה הציבורית: יום אחד נכנס אריה לספרייה ומשוטט בין כונניות הספרים. מנהלת הספרייה מקפידה בדרך כלל על קיום הכללים, אבל כיוון שלא נקבע שום כלל למקרים מסוג זה, היא מורה לספרן שרץ לדווח לה, להניח לאריה לנפשו. האריה לומד שכדי להשתתף בשעת הסיפור בספרייה, עליו ללמוד את כללי ההתנהגות ולציית להם. הוא משתלב בספרייה, מסייע בעבודות שונות ומתחבב על הקהל הצעיר והמבוגר. כשקורה אירוע בלתי צפוי והאריה רץ ושואג כדי להזעיק עזרה, הוא ננזף על הפרת הכללים ועוזב את המקום. בימים הבאים חסרונו מעיב על האווירה בספרייה, עד שמר נקדי הקפדן מבין בעצמו ומגלה לאריה שלפעמים מותר להפר את הכללים, ומביא לסיומו הטוב של הסיפור. ברמה הסמויה עוסק הספר גם בסוגית קבלת השונה. הספר המקסים, נוגע ללב, מעלה נושאים אוניברסאליים ומהנה בכל גיל.

הספר מבוסס על אירועים מחייו של המחבר, המתאר את בריחתה של משפחתו מאירופה המופצצת לטורקסטן השוממה והחמה. זה סיפור על כוחו של הדמיון לגבור על קשיי המציאות. הסיפור נפתח בתיאור תמציתי של תקופת המלחמה שגרמה להרס ואובדן ואילצה את המשפחה לברוח בידיים ריקות. הם מתמקמים בחדר קטן בתנאי דלות ומחסור. יום אחד האב הולך לשוק לקנות לחם וקונה במקום זאת מפה של העולם. הבן הרעב כועס על אביו שבזבז את הכסף, אך לאחר שהאב תולה את המפה על הקיר, הילד מבלה שעות רבות בהתבוננות, לימוד הפרטים וניסיונות העתקה. בזכות המפה הוא מפליג על כנפי דמיונו בין מדבריות, חופי אוקיינוסים והרים, ערים, גנים ונופים. כך הוא לומד שכוחות הנפש יכולים לגבור על מחסור פיזי ולחזק את רוח האדם. בסיום הספר מתאר המחבר אירועים מחייו הקושרים בין המסופר לבין הפיכתו לאמן. הסיפור יכול ללוות את הוראת השואה בכיתות הנמוכות ביום השואה, בזכות האופן התמציתי בו מתוארות המלחמה והשלכותיה, והמסר הקשור בכוחות הפנימיים

אריה הספרייה.

כתבה: מישל קנורסן.
איורים: קוין חוקס.
תרגום: ארית ארב.
כנרת, 2008,
40 ע', מנוקד.

איך למדתי

גאוגרפיה.

כתב: אורי שולביץ'.
תרגום: איתן בן-נתן.
כנרת, 2008,
29 ע', מנוקד.

וביכולת להתעלות מעל קשיי המציאות באמצעות הדמיון.

סיפור שמתרחש בשכונת מהגרים רב תרבותית ומעודד פעילות משותפת, מקרבת ומעצימה. רפי שחור העור עבר עם הוריו להתגורר בשכונה חדשה. בשל זרותו הילדים לא שיתפו אותו במשחקיהם. לאחר שקיבל מהוריו כלי עבודה, החליט לבנות בעזרתם "חברים" מחלקי גרוטאות. קי סינג שכנתו מציצה מעבר לגדר ומציעה להשתתף בהכנת בגדים לדמויות. שני הילדים מתיידדים ומרבים לבלות ביחד. הם מתמידים בעבודתם היצירתית ומציבים את כל "החברים" שבנו בקדמת הבית. התצוגה מושכת ילדים רבים שמבקשים להצטרף לבנייה וליצירה. בזכות הסיקור התקשורתי לו הם זוכים, הם מוזמנים להציג את יצירותיהם במוזיאון. בסיום הספר, הילדים גדלים והופכים לאמנים מפורסמים. סיפורו של אונגרר מעביר מסר חברתי ובצדו מסרים אנושיים ואקולוגיים אוניברסאליים. הסיפור מדגיש ערכים של יוזמה, עשייה, שיתוף פעולה וחברות ונוגע גם בנושא המחזור ובאמנות כגשר בין תרבויות.

הסיפור נפתח כמעשייה המתרחשת בממלכה רחוקה לפני זמן רב. הממלכה שרויה בצער ובעוני מאז מות המלכה. המלך הזקן והעייף מתכונן לבחור מבין שלוש בנותיו את השליטה, שתנהל את הממלכה אחריו. הוא מטיל על כל אחת מהן לעשות דבר מיוחד במינו, שבזכותו יוכל להתגאות בהן ובהתאם למעשיהן יבחר את היורשת. שתי האחיות הבוגרות בונות מגדלים שיאדירו את כוחן ויפיין. הנסיכה הצעירה משתמשת בחרצן התפוח שירשה מאמה ובשאר מתנות הטבע, על מנת להפריח את האדמה הצחיחה ולהצמיח עליה עצי פרי מלבלבים. היא משתפת פעולה עם נער עני וזוכה לאהדתם של תושבים רבים. בסיום הסיפור האחיות השחצניות מואסות בבדידותן במגדליהן, ומצטרפות לאחותן הצעירה ולבני העם הנהנים בצל העצים. האגדה החינוכית מאוירת באיורים מיוחדים, עדינים ומקסימים, המשרטטים עולם דמיוני, שבמרכזו גיבורות כהות עור, שחורות שיער ומתולתלות – דימוי רענן בין ספרי הילדים, שבמרכזם נסיכות בלונדיניות וכחולות עיניים. מסרים נוספים קשורים לחיבור אל הטבע ואל בני האדם, לפשטות ולנדיבות.

בונים חברים.

כתב: טומי אונגרר.

תרגום: מיכאל דק.

צ'לטנר, 2008,

32 ע', מנוקד.

נסיכת עץ התפוח.

כתב: ג'ין רי.

תרגום: אירית ארב.

כנרת, 2008,

29 ע', מנוקד.

להציל את שימבה.

כתבה: נעמי לויצקו.

איורים: דני קרמן.

כורת, 2008,

41 ע', מנוקד.

סיפורו של שימבה, פילון קטן שנולד ביער באפריקה למשפחת פילים אוהבת ומגוננת, איתם חי חיים מאושרים. ציידים פוגעים באמו ומבריחים את כל הפילים. שימבה נותר לבדו, מפוחד ורעב. לאחר לילה מפחיד, בעודו מתאבל על אמו שנהרגה, הוא פוגש ילדה קטנה, שמלטפת אותו ומבטיחה לו שתדאג לו ותשמור עליו. דפנה ואביה מובילים את הפילון הקטן לבית היתומים לפילונים שמנהלים הוריה. הפילון זוכה לטיפול מסור ולאהבתן של הפילות הוותיקות, של דפנה הילדה ושל שאר בעלי החיים בגנון, וכולם מסייעים לשימבה להתגבר על הטראומה שעבר ולהשתלב ביניהם. הספר המבוסס על אירועים שהתרחשו במציאות, מעורר מודעות לבעיית ציד הפילים ולהתגייסותם של אנשים טובים להצלת בעלי החיים. הסיפור מקנה מידע על פילים, על מאפייני התנהגותם, על עולם הרגש שלהם וגילויי החברות ביניהם, והוא מרתק ונוגע ללב לילדים ולמבוגרים.

לכיתות ג'-ה'

עונת המעבר של

שרון.

כתבה: דפנה יודס.

איורים: נורית צרפתי.

קוראים, 2008,

111 ע', מנוקד.

אביה של שרון, תלמידת כיתה ו', מפוטר מעבודתו בעירייה ואינו מצליח למצוא מקום עבודה חדש. המשפחה נאלצת להתמודד עם שינויים ברמת החיים אליה הורגלו. שרון חשה בשינוי המשפיע גם על יחסיה עם הוריה, הטרודים בדאגות ובחישובים. היא יורדת בהישגיה הלימודיים ומתרחקת מחברה שמציעה לה לצאת לקניות משותפות. נקודת האור על רקע התקופה הלא קלה שהיא עוברת, היא חברותה וחווית האהבה הראשונה שהיא חווה עם עומר. ההורים מחליטים למכור את ביתם הנאה ולעבור לדירה בבניין משותף בקצה העיר. שרון חוששת מן המעבר ומן הסטיגמה החברתית שתתלווה אליו. בהדרגה ובתמיכת חברתה הטובה היא מסתגלת למקום החדש ורוכשת חברים חדשים, ובסיום הספר אביה גם מוצא עבודה. הספר מתאר את תחושותיה של שרון בתקופת המשבר ומציע תמיכה, עידוד ואף פתרונות מעשיים. סיומו החיובי של הסיפור ממחיש שמשברים הם זמניים ושניתן להתמודד איתם. מסריו החינוכיים עוסקים ביחס לכסף ולצריכה, בסטריאוטיפים

חברתיים ועדתיים, בחשיבותה של חברות וביכולת לקבל עזרה ממבוגרים. הסיפור קריא ומעורר הזדהות.

ספורה של גיל, תלמידת כיתה ד', הסובלת מליקוי למידה ומנסה להסתיר זאת. אחותה התאומה של גיל היא תלמידה מצטיינת והיא עוזרת לה לשמור את הסוד. היא מכינה את השיעורים במקומה וכותבת עבורה את המבחנים. כשגיל משווה את עצמה לאחותה, היא חושבת שהיא עצמה טיפשה. בתחילת כיתה ד' נחשף סודה של גיל בבית ובכיתה, אבל המורה בחוכמתה מפתחת את הנושא בכיתה, והילדים מספרים על בעיות וקשיים שעמם הם מתמודדים. גיל עוברת אבחון ובמהלך פגישותיה עם הפסיכולוגית היא זוכה לקבל הסברים ותשובות לשאלות שמטרידות אותה. בסיומו של הספר גיל מדווחת על התקדמות שחלה בהישגיה הלימודיים בזכות העזרה שקיבלה, וכן על התקרבותה לאחותה ועל שיפור בדימוי ובביטחון העצמי שלה. הסיפור כתוב בצורה קלה ומעניינת לקריאה.

סיפור חייה של המחברת כילדה ילידת הונגריה בתקופת השואה, המופרדת מבני משפחתה, שוהה במנזר, חיה עם ילדים עזובים וחסרי בית ועולה לארץ באוניית המעפילים 'אקסודוס'. הסיפור המשלב קומיקס ואיורים, מותאם לקוראים צעירים. קורותיה של תיקה נמסרים בגוף ראשון ומנקודת מבטה של ילדה, במשפטים קצרים וברורים. לעומת זאת האותיות קטנות ואינן מנוקדות, כך שדרוש תיווך של מבוגר. הספר מתאר את אוירת המלחמה, המעברים הרבים שילדים נאלצו לחוות, תחושת הפחד והסכנה ומושגים שונים הקשורים לאירועי השואה. כמחצית מהסיפור מוקדש למסע הארוך בדרך אל הארץ, להפלגה הקשה באנייה ולגירוש לצרפת ומשם לגרמניה. ספר נוגע ללב, המעלה על נס את כוחם של ילדים ותושייתם, שבזכותם שרדו למרות הקשיים וניצלו.

לכיתה מצטרפת שיר, תלמידה חדשה שהיא עיוורת. היא מציגה את עצמה בביטחון ומזמינה את הילדים לשאול אותה שאלות כדי שייטיבו להכירה. שיר כובשת את חבריה ביופייה,

הסוד של גיל.

כתבה: דנה אבירם.
איורים: אבי כץ.
הקיבוץ המאוחד,
סדרת קריאת עשרה,
2008, 100 ע'.

המסע של תיקה.

כתבה: אסתר שקין.
שוקן, 2008,
39 ע'.

לא רואים עליה.

כתבה: חגית אהרונוף.
איורים: אבי כץ.

בכנותה ובהתמודדותה העצמאית והאופטימית עם המגבלה שלה. היא מצטרפת לחבורה של ילדי המושב, היוצאים לפענח תעלומה מטרידה של פריצות לבתי התושבים. הילדים מחליטים להסתובב במושב ולאסוף מידע ושיר מתכננת לשבת על ספסלים ולהאזין למתרחש סביבה. באחת הפעמים היא שומעת קול צעדים, ופרט זה מסייע בהמשך בפתרון התעלומה. בסופו של הסיפור, החבורה אכן מביאה לתפיסתה של כנופיית פושעים, האחראית ליצור ולשיווק חומר רעיל. בתוך כך לומדים הילדים על עולמם של עיוורים ועל אפשרות השתלבותם החברתית.

הילי תלמידת כיתה ו' סובלת מליקוי למידה שפוגע בדימוי העצמי שלה. היא מרגישה שהיא רצויה פחות מאחיה ע"י הוריה בשל כישלונותיה הלימודיים, דחוויה חברתית ע"י הבנות המקובלות של הכיתה ומוערכת פחות ע"י המורים. הספר מלווה אותה בשעות תסכול, אך גם בחוויות של הצלחה ומבטא את עולמה הפנימי, מחשבותיה ותחושותיה. כספר של תחילת גיל ההתבגרות הוא יעורר עניין והזדהות אצל כל בנות הגיל, גם אם אינן סובלות מליקויי למידה.

הקיבוץ המאוחד.
סדרת קריאת עשרה,
2008, 122 ע'.

אף פעם לא מלכה.
כתבה: ציפי גון-גרוס.
איורים:
ברכה אלחסיד-גרוסר.
הקיבוץ המאוחד,
סדרת קריאת עשרה,
2008,
193 ע'.

לכיתות ו' חט"ב

סיפורה של אנני בת ה-12 נמסר על ידה בגוף ראשון ובסגנון מיוחד: שירים שתוכנם מחולק לבתים ומנוסח במשפטים קצרים, והרצף שלהם יוצר עלילה המתמקדת במצבים הרגשיים ובחוויות של אנני. אנני מספרת בשיריה על הקשר המתפתח בינה ובין מקס, החבר הטוב שלה, במפגשי הריצה שלהם. היא חשה שהריצה משחררת אותה ומאפשרת לה לחשוב, ולכן היא מסרבת להפצרותיה של מאמנת הנבחרת להצטרף ולהשתתף בתחרויות.

עוד היא מספרת על תחושותיה ומחשבותיה לגבי ההיריון המתקדם של אמה ועל התכנית שהיא ואביה יהיו נוכחים בלידה. בהמשך היא מספרת גם על לידת אחיה התינוק. אירועים אלה המסמנים התחלה וחיים חדשים מתרחשים במקביל להזדקנותו של סבה, שגר איתם וסובל מבעיות זיכרון.

פעילות הלב.
כתבה: שרון קריץ'.
תרגום: מאירה פירון.
טל-מא, 2008,
166 ע'.

הקוראים מלווים את עולמה הפנימי והמציאותי של אנני, המעוררים הזדהות והתבוננות עצמית. ייחודו של הספר, כפי שכתב אחד המבקרים – "בעושר שטמון בפשטות הנקייה".

רומן היסטורי המתרחש בארץ ישראל וביוון בעת העתיקה, בתקופה של מרד המכבים. שולמית, נערה יהודייה שמשפחתה מן המתיוונים, נחטפת ונמכרת לעבדות. היא מובאת לביתו של יאניס, אציל יווני ופילוסוף, ידידו הטוב של המלך. מערכת היחסים המתפתחת ביניהם מעמידה את שולמית בקונפליקט שבין הרגש וההיגיון. דווקא בשבי מתחדדת הכרתה בזהותה היהודית ובהבדלים שבין העמים ועל כן היא מסרבת לחיזוריו אחריה. בינתיים מתגבש ביהודה מרד בני מתתיהו ואחיהם היהודים בשליט היווני. שולמית מתגלה כנערה אמיצה המתגייסת לעזור לבני עמה המורדים, מסכנת את עצמה ואף מוכנה להקריב את אושרה האישי לשם כך. תושייתה, נדיבותה ונאמנותה מניעים אותה לפעול. דבקותה באמונה היהודית מונעת ממנה להיענות להצעת הנישואין של יאניס, אך מזרזת אותו בתהליך הבירור האישי שלו, שמביא בסופו של הספר לאיחודם. עלילת הספר מתארת גם את הקהילה היהודית, המנסה לשמור על צביונה ועל חירותה מול השלטון. ספר מרתק, מרגש ומעשיר, הממחיש את אוירת התקופה ואת הסיפור ההיסטורי המוכר ומעלה שאלות של זהות לאומית.

ספר פנטסיה שעוסק באהבת ספרים, בקריאה ובדמיון, וביחסים בין הקורא, הסופר וגיבורי הספרים. זהו סיפורו של אב הקורא לבתו בקול סיפור עלילתי, ובכוח קריאתו, ושלא במתכוון, גורם לדמויות בדויות להיחלץ מתוך הספר ולחדור לעולם המציאות. לרוע המזל הדמויות הללו רעות והן חוטפות את אשתו, אם בתו. פתרון התסבוכת והשבת האם לביתה ידרשו מהאב ומבתו להגיע אל הסופר שכתב את הספר, ולהביאו לידי כך שישנה בכוח מילותיו את העלילה המקורית של הסיפור שחיבר. זהו ספר ראשון בטרילוגיה, שהייתה לרב-מכר בינלאומי ועובדה לסרט קולנועי. ספר מרתק, מלא דמיון, מפתיע, המיועד לכל אוהבי הקריאה.

בודדה במערכה.

כתבה: אורנה בורדמן.
ידיעות אחרונות.
סדרת פרוזה עשרה,
2008, 349 ע'.

לב של דיו.

כתבה: קורנליה פונקה.
תרגום: חנה לבנת.
זמורה-ביתן, 2008,
496 ע'.

אמיל וקרל.

כתב: יעקב גלאטשטיין.

תרגום: אריה אהרוני.

הקיבוץ המאוחד.

סדרת צעירים, 2008,

ע' 158.

סיפור חברות והישרדות בלתי נשכח של ילד יהודי וילד נוצרי, המתרחש בווינה, ערב האנשלוס – סיפוחה של אוסטריה בשנת 1938 לגרמניה הנאצית. שני הילדים בני התשע מאבדים את הוריהם באופן טראומטי וכל שנשאר להם הוא חברותם. הם יוצאים יחד לחפש מקום מסתור ונתקלים באנטישמיות הגואה ברחובות ובפרעות הנעשות ביהודים. סיפורם שזור במפגשים אנושיים עם דמויות שנחלצות לסייע להם, ונלחמות על שמירת צלם אנוש בתוך המלחמה ולמרות הסכנה. הספר ממחיש את ההתמוטטות הערכית של החברה, אך גם את הימצאותם של אנשי מחתרת אמיצים, חייל נאצי רחום ואזרחים וינאים טובים. בסיום הסיפור מגיעים אמיל וקרל אל תחנת הרכבת במטרה להצטרף למשלוח הילדים לאנגליה (הקינדר-טרנספורט). אמיל נדחף אל הקרון, אבל קרל נותר על הרציף, מקווה לעלות אל הרכבת הבאה. הסיפור המתואר מנקודת מבטם התמימה של הילדים, מבטא את הרגשות והמחשבות שלהם ומעורר הזדהות רבה. בכך הוא מייצג וממחיש את ההתנסות הקשה שעברה על ילדים שנאלצו לשרוד בעצמם בתקופת השואה. הספר שיצא לאור לראשונה בידיש בשנת 1940 בניו יורק, היווה את אחת העדויות הספרותיות הראשונות למתרחש באירופה תחת המשטר הנאצי.

סלטה לאחור.

כתבה: תמר ורטה-זחבי.

עם עובר,

ספרייה לנוער, 2008,

ע' 234.

נטע ואמה עוברות להתגורר בירושלים, לאחר שהחליפו מקומות מגורים שונים. נטע האתלטי, תלמידת כיתה ט', משתלבת בקרקס ילדים יהודי-ערבי ומתיידדת עם נערה ערבייה שגרה בשכנות למקום מגוריה. כשהיא מבקרת בביתה של אבתיסאם היא מכירה את אחיה הגדול שאפיק, שמתייחס אליה בתחילה בעוינות מופגנת. בהדרגה מתחילים נטע ושאפיק להימשך זה לזו וליצור לעצמם הזדמנויות למפגש ולקרבה. הדעות הקדומות, הבדיקות הביטחוניות והיחס המפלה בהם נתקל שאפיק, כנער ערבי, גורמים לו לקטוע את הקשר המתפתח עם נטע בעודו באיבו. הספר מאיר את מורכבות החיים והיחסים בין יהודים לערבים בארץ, מעודד להכיר את האחר ולהשתחרר מחשיבה סטריאוטיפית. הספר קריא מאוד ומעורר למחשבה.

חלומות אבודים.

כתבה: אלה שגיא.

איורים: אבי כץ.

עם עובד, סדרת נעורים,

2009, 148 ע'.

לי, נערה ישראלית, מגיעה עם בני משפחה בעקבות עבודת האב ליוהנסבורג שבדרום אפריקה בתקופת משטר האפרטהייד, המפלה לרעה את השחורים. היא מזדהה עם כאבם ואינה משלימה עם העוולות. על אף הסכנה שבדבר, לי וחברותיה מנסות לפעול ולעורר מודעות כנגד האפליה והגזענות. הן אוספות כסף ובגדים עבור נזקקים ומקימות ארגון נוער שיש לו סניפים בכמה ערים ומטרתו לדון בדיכוי. לי מתקרבת לעוזרת השחורה שעובדת בביתה, שומעת ממנה על חיי העוני והמצוקה, על מעצרו של אחיה ומתכוננת איתה ללידת בנה. בנוסף להיבט החברתי זהו סיפור התבגרות. לי מוטרדת מגופה המלא, מהופעתה וממקומה בחברה. היא עסוקה באהבה ראשונה, במאבקים חברתיים וברצון למימוש עצמי. הספר חושף בפני הקוראים את החיים תחת משטר הדיכוי הגזעני ששרר באפריקה ומציג אפשרויות להתנגדות והתנהגות הומאנית גם תחת סכנה ואיום. הסיפור מעביר מסרים של אקטיביות, יוזמה, אנושיות ומעורבות חברתית, כמו גם עידוד בדבר האפשרות לשינוי והתפתחות בתחום האישי.

המשימה האבודה.

כתבה: עמלה עינת.

הקיבוץ המאוחד-ספרית

פועלים. סדרת צעירים.

125 ע'.

קורותיה של המחותרת היהודית, שפעלה במצרים בשנות החמישים, מסופר באמצעות סיפוריהם של חברים, שגויסו לפעילות ציונית עוד בהיותם תלמידי תיכון. עינת מציירת את דמויותיהם של הצעירים הנלהבים והמסורים לציונות ולמדינת ישראל, שסיכנו את עצמם מתוך אמונה במפעיליהם ונפלו קורבן לבגידתו של סוכן כפול. עשרת הצעירים נאסרו ע"י המודיעין המצרי באשמת ריגול למען ישראל וישבו שנים ארוכות בכלא המצרי. שניים מתוכם הוצאו להורג בתלייה. הפרשה שנודעה בכינוי "עסק הביש" הסעירה את המדינה במשך שנים ונחקרה שוב ושוב על מנת לחשוף את שיקולי הדעת המוטעים של המערכות הפוליטיות והצבאיות. הסיפור מלווה בציורים שציירו מאיר זעפרן ורוברט דסה, ובמכתבים שכתב ויקטור לוי לסוזי אהובתו.

סיפור האירועים שליוו את פינוי ישובי חבל עזה בשנת 2005, מובא מפיה של תמר, אחת הנערות שהיו עצורות בכלא

קיץ כתום

כתבה:

מעשיהו כעונש על חסימת צירי תנועה, במסגרת המאבק כנגד "תכנית ההתנתקות". תמר מתארת את חוויות המעצר, השתרוור וההצטרפות למאבק בישוב נווה דקלים בחודש שקדם לפינוי. במהלך הסיפור נחשף עולמן האמוני והאידיאולוגי של תמר ושל חברותיה, מסירותן למאבק ונחישותן. משפחתה המורחבת של תמר, כוללת את דודתה שעזבה את החיים הדתיים ומשתתפת בפעילות המחאה של הנשים במחסומים, ואת בת דודתה החילונית המגלה התעניינות בחיים הדתיים ובמאבק, ומצטרפת אליה לשהות בגוש קטיף. דמותה מאפשרת עריכת דיונים וויכוחים בין שתי הנערות והשמעת דעות שכנגד. על רקע אירועי המציאות נרקם קשר אהבה בין תמר ובין אחד הנערים, שהיא מכירה במסגרת המאבק והסיפור מסתיים בנישואיהם. זהו ספר ראשון המעמיד במרכזו נערה מן המגזר הדתי-לאומי, וחושף את אורח חייה ואת עולמה הפנימי. הסופרת החילונית מבקשת להציג דמות אנושית חיובית ומעוררת הערכה, גם אם דרכה שונה מזו של קוראיות הספר, ולתרום בכך להיכרות ולקשר בין הקבוצות השונות בחברה הישראלית.

לחטיבה העליונה

סקסי

כתבה: ג'זיס קרול אוטס.

תרגום: נילי לוי.

הקיבוץ המאוחד-ספרית

פועלים, 2008, 173 ע'.

דארן בן ה-16 הוא תלמיד מצטיין ושחיין בנבחרת ביה"ס. מר טרייסי, המורה הנערץ לאנגלית נוהג לצפות באימוני השחייה של הנבחרת ולצלם את השחיינים. לאחר אחד מהאימונים הוא מציע לדארן טרמפ. דארן נענה להצעה בשל מזג אויר הסוער אך נרתע מהתנהגותו הלבבית של המורה כלפיו, וחושד שהוא מנסה "להתחיל" איתו. אחד השחיינים שהורחק מהנבחרת בגלל ציון שלילי שקיבל מהמורה, מחליט לנקום בו ושולח למנהל ביה"ס ולמשטרה מכתב אנונימי, בו הוא מאשים את המורה במעשה מגונה שעשה בו ורומז על כך שגם תלמידים נוספים נפגעו ממנו. המנהל משעה את המורה מעבודתו מבלי לחקור את העניין והמשטרה חוקרת אותו ומזמנת את התלמידים להעיד. דארן מתלבט כיצד להגיב, ועל אף הפצרותיו של המורה באימיילים שהוא שולח לו, שיעיד לטובתו, הוא נמנע מלגלות לחוקרים שמדובר בעלילת שווא. הספר מתמודד

עם סוגיות של זהות מינית וגיבושה בגיל ההתבגרות, יחס להומוסקסואלים, דילמות מוסריות, שאלות של נאמנות, בגידה, תדמית, תפיסות סטריאוטיפיות ולחץ חברתי. הספר כתוב בסגנון בוטה שאולי לא יהיה נוח לקריאה לחלק מהמתבגרים, למרות שהעלילה מותחת ומעוררת למחשבה.

לילה היא נערה הודית בת שתיים עשרה, שמתכוננת ליום בו תעבור לגור עם בעלה, שאורסה לו בגיל שנתיים ונישאה לו בהיותה בת תשע. כשבעלה הצעיר מת במפתיע מהכשת נחש, משתנים חייה לנצח. כאלמנה עליה לגלח את שיערה ולוותר על שמלות הסארי והצמידים האהובים עליה. במשך שנה אסור לה לצאת מפתח ביתה ועל פי חוקי המסורת אסור יהיה לה להינשא שוב במשך כל חייה. כשמורתה לשעבר שומעת על גורלה, היא מציעה לבוא ללמד אותה בביתה. לראשונה מתחילה לילה לפקוח את עיניה אל העולם סביבה ולפתח שאיפות למימוש עצמי ולרכישת מקצוע. התקופה המתוארת היא תקופה של תסיסה חברתית ופוליטית בין השלטון הבריטי לבין ההודים המקומיים. רעיונות חדשים מתפרסמים בעיתונות ובהם גם זכותן של נשים להשכלה ולשוויון. אחיה הגדול של לילה מתעמת עם אביהם השמרני בניסיון לאפשר לאחותו לעבור לעיר להמשך לימודיה. הספר חושף את אורח החיים והמנהגים הייחודיים להודו על השינויים שחלים בתקופה זו. כמו-כן ממחיש הסיפור את דיכוי הנשים ומחדד את העימות בין העולם המסורתי למודרני, בין החשש מביקורת השכנים לבין הכרה בחשיבות חירות הפרט וחיי. הספר מרתק לקריאה, נוגע ללב ומעורר הזדהות.

אביו של ג'וני, הוא אמן צעצועים והוא יצר עבור בנו צבא של חיילי עץ, אותו העניק לו ביום הולדתו התשיעי. שנה לאחר מכן פורצת מלחמת העולם הראשונה באירופה והאב מגויס. הבן נשלח לדודתו המתגוררת בכפר מחוץ ללונדון המופגזת, ומעביר את זמנו במשחקי מלחמה עם חיילי העץ. הוריו שולחים לו מכתבים ומספרים על מה שעובר עליהם. בכפר נחשף ג'וני לידיעות על חיילים נעדרים והרוגים, ואף פוגש בבן של השכנים שהוכרז נעדר, אך מתברר שפגע בעצמו כדי

שנת ההסגר.

כתבה: קשמירה סת.

תרגום: ארולין לוי.

דני ספרים, 2008,

ע' 236.

אדונם של חיילי

הצעצוע.

כתב: איאן לורנס.

מאנגלית: יוסיפיה סימן.

זמורה-ביתן, 2009,

ע' 255.

להשתחרר מן הלחימה. המורה המבוגר מזמין את ג'וני לביתו כדי לעזור לו להשלים את חומר הלימודים. ג'וני לומד מהמורה שלו לא רק שיעורים בהיסטוריה, אלא גם שיעור על החיים ועל עצמו. הספר מתאים לבני נוער ולמבוגרים. הוא ספוג בתיאורי מלחמה ובתוצאותיה הכואבות וממחיש תקופה היסטורית שאינה מוכרת לבני הנוער. למרות האווירה הקודרת, הספר מסתיים בצורה אופטימית.

סיפורו ילדותו ונעוריו של יוסף, ילד יהודי שנולד בבלגיה בשנת 1930, לזוג פליטים יהודים שברחו מפולין בעקבות גלי האנטישמיות. כל פרק בספר מסופר ע"י דמות אחרת בגוף ראשון. חלקו הראשון של הספר מסופר לסירוגין ע"י נתן וחנה, הוריו של יוסף, והחלק השני מסופר ע"י יוסי, הוריו, אחותו ובניו. עקב מצבה הנפשי הקשה של האם ורדיפתו של האב ע"י השלטונות, המגרשים אותו שוב ושוב מהמדינה, מוסרים ההורים את הילד למשפחה אומנת נוצריה שגידלה אותו באהבה. ביום הולדתו השישי חוטפים אותו הוריו מבית המשפחה האומנת, מעשה בלתי נסלח מבחינתו. יוסף עובר את תקופת השואה כנער בבלגיה, כשהוא עובר מבית יתומים לדירת מסתור וממנה לבתי משפחות ולמוסד לחולי שחפת. בתום המלחמה הוא חוזר לבית המשפחה האומנת ששולחת אותו ללמוד ולרכוש מקצוע. אמו שבה מאושוויץ ומעבירה אותו לבית ילדים של ארגון הג'וינט. העלילה מתארת אותו בנעוריו, לימודיו, במעברים בין מוסדות לימוד וביחסיו הבעייתיים עם הוריו. עדויות בניו מלמדות עליו כאדם בוגר, כבעל משפחה וכמרצה מצליח באוניברסיטה בארץ. הספר קריא מאוד וממחיש את התקופה ואת קשייה, וכן את נקודת מבטו של ילד על האירועים, שלא תמיד מובנים לו במלואם. הספר המתאר את מסכת חייו האמיתית של בן זוגה של המחברת, כתוב בסגנון המשלב כתיבה ספרותית ותיעודית.

הנשיקה

כתבה: רות ירדני-כץ.

אמיר, 2008,

175 ע'.